

Alexandrina Pallady (1876-1944) era fiica Alexandrinei Krețulescu (1845-1881) și a unui descendent al Ghiculeștilor cu care ne-a pricopsit mai alaltăieri Fanarul, pre numele său Theodor Pallady (nu, nu pictorul cel înamorat de Parisul răsfrânt de apele Senei!), născut în anul când mâini de româncuțe brodau Tricolorul iar suflute de mari români „pașopteau” a Revoluție. Primii ani de viață i-a petrecut la conacul Ghica din Ciocănești, Dâmbovița. Orfană de mamă de la vârsta de cinci ani, Alexandrina avea să fie înfiată de unchiul său Vladimir Ghica și-a lui soață Eliza. A beneficiat de o educație aleasă, studiile și le-a făcut la Paris, ea s-a făcut tot mai frumoasă și... s-a întors acasă. Între timp văduvul său tată Theodor Pallady a rătăcit el ce-a rătăcit prin pajiștea de frumoase ale Micului Paris până a găsit-o pe Maria Stamatiade, o floare între flori care, din flori (cum altfel?), i-a dăruit un prunc binecuvântat care avea să ajungă poet, înnobilând numele mamei sale, fiindcă tatăl nu și nu!

Cumintea mamă i-a dat însă copilului două prenume de mare încărcătură simbolică: Alexandru (cu trimitere la Cel Mare!) și Theodor (cel cu dor de Dumnezeu) dar a adăugat, ca să se știe că-i al ei pe de-a-ntregul, și numele de Maria Stamatiad. Poetul care avea să devină acesta a fost profesor de limba franceză dintre cei născuți iar nu (pre)făcuți, a fost primul traducător în limba română al rubaiatelor lui Omar Khayyam, după o versiune franceză în proză (dacă nu-l nedreptățim cumva pe Ionel Fernic, aviatorul compozitor de romane care a cochetat și el pe la sfârșitul deceniului al doilea din secolul al XX-lea cu adaptări din rubaiatele marelui poet persan folosindu-se de aceeași sursă din limba franceză), primul creator de haiku de la noi, a tradus deopotrivă din limba engleză dar și din poezii chineze (cu trecere prin limbi de circulație internațională) dar a fost și ținta „iubirii” confrăților care l-au „prins” în epigrame, cum stă bine prieteniei dintre scriitori...

Iată cum îl încondeia epigramistul Octav Dessila (1895-1976): Poetului Stamatiad, veșnic plutitor în nouri // Știam de mult că aștrii cad,/ Dar nu fii trist, Stamatiad;/ Deși poet, poet sadea,/ Tu n-ai fost sus, să poți cădea. Sau Nicolae Crevedia (1902-1978): Unui tălmăcitor // Îl traduse pe Horațiu, și pe Senta Sarasvaste,/ Și pe Maeterlinck, pe Wilde, pe Baudelaire în versuri vaste,/ Și pe Dante-Alighieri, omul care-a fost în Iad,/ Și acuma toți din coadă sună ca Stamatiad! Sau Ion Pena (1911-1944), eroul soldat din Al Doilea Război Mondial, înmormântat în cimitirul din Alba Iulia, alături de fiul lui Mihail Sadoveanu, poet interzis de cenzura comunistă după instaurarea ciumei roșii în țară - la apariția traducerilor făcute de Stamatiad din limba chineză, despre care în presa literară se scria că reprezintă o surpriză:

La urma urmei, judecând,/ Surpriza nu-i așa de rară:/ Stamatiad era de mult/ ... Chinez în arta literară. Mai „duios”, Ion I. Pavelescu (1889-1924) i-a compus și-un epitaf epigramatic: Aici zace Stamatiad,/ Fost poet și prozator;/ Viața lui a fost un iad.../ Pentru bietul cititor! Iertare, Alexandrina, tocmai spuneam că te-ai întors acasă după studiile tale pariziene unde te contaminaseși de idei europene năstrușnice despre drepturile femeilor și, mai cu seamă despre dreptul lor de a se bucura de... drepturi de care până atunci doar bărbații se credeau ... îndreptățiți.

Unde mai pui că și verișoara ei Lucia Sturdza (viitoare Bulandra) voia musai să se facă actriță, spre crunta disperare a ilustrișimei sale familii cu oarece domnitori prin codrul genealogic, iar vărul Theodor - cel pictor Pallady, umplea pânzele cu nuduri de femei care mai de care mai ... destinsse pe șezlonguri și sofale sau de prin saloane de pe Rive Gauche de la Seine. Era prin anul 1899. Micul Paris o ținea tot într-o sărbătoare, cafenelele erau pline de Mitici și Cațavenci, Mițele și Zițele, bașca Zoe, s-avem pardon!, se amestecau în facere și desfacere de politici, schimbând „catindații” după cum o cereau interesele de partid când mai pierdeau câte-o scrisorică de amor sau cum le dicta lor amoarea...

Alexandrina frecventa balurile de pe la case mari (că doar nu era să se ducă la cârciuma din Ferentari sau prin vreo cârciumioară la Șosea!). Și uite-așa, cu un Vă rog să-mi acordați, domnișoară dansu-acesta, un Griguță bine încheiat la vestă n-a mai nimerit s-o conducă după valsul cel de „în nu se mai știe câți timpi” la locul de unde-o luase, lângă adoptiva ei mămițică Eliza adică, ci direct la

Nababul lui tată - superbogatul Gheorghe Cantacuzino, declarându-i acestuia că ea și numai ea îi este dragă și că el o vrea de soție. Acu' bietul nabab ce era să facă și el, săracul! Se mai pricopsise acesta cu o amatoare de titluri de noblețe, o Marucă zvăpăucă pentru care visul de a deveni prințesă i-a învălmășit de tot rațiunea și abia de-a mai băgat de seamă că un zeu al muzicii o ridicase la rang de regină în chiar inima lui... O, inimă, când ți-o veni și ție mintea la corzi! Așa că Grigoraș a pus de-o nuntă ca-n povești de răsunau munții din jurul Castelului de pe Zamora și fiarele pădurii nedefrișate se ascundeau în adânc de umbră verde să nu mai audă, să nu mai vadă atâta omenească dezlănțuire de bucurie, să nu mai simtă mirosul de frigări în care nimeriseră mulți dintr-ai lor...

Soții Grigore și Alexandrina Cantacuzino au fost dăruiți de cine se ocupă cu planningul familial cu trei fii. Mama lor i-a vegheat cuminte în cuibul cald, lipsiți de griji în afară de aceea de a crește care, oricum, nu depindea de ei. Tatăl lor tocmai ajunsese Primar al Bucureștilor (să fi avut vreo legătură alegerea lui cu faptul că „nababul” era chiar Președintele Senatului?). Dar de la o vreme statutul de mamă nu-i mai era Alexandrinei în destul pentru ambiția ei de a se avânta în arena luptei pentru câștigarea de drepturi pentru femei. Ce fel de drepturi? Dreptul de vot, dreptul de a fi alese în posturi de decizie, în diplomație, în politică și-n alte comitete și comiții.

Astfel înființează ea în 1910, Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor din România (SONFR) a cărei președintă devine. „Gata cu femeile păpuși! Gata cu femeia obiect de plăcere pentru mărișorul bărbatului! La luptă, doamnelor!”. Alexandrina Cantacuzino, mare feministă, fină diplomată, orator excelent, generoasă filantroapă, era și mare amatoare, ba chiar colecționară de titluri și decorații, cum se spunea despre, îi plăcea să i se spună prințesă, dar știa să atragă în mișcarea ei și alte feministe puse pe fapte mari: Zoe Râmnicianu, Elena Odobescu, Anastasia Filipescu, Maria Glagoveanu, Sultana Miculescu, Zetta Manu, iar proiectele lor destul de îndrăznețe erau „sponsorizate” de Cantacuzinonababul dar și de Ministrul Instrucțiunii Publice Spiru Haret, o personalitate cum nu s-a mai văzut de atunci perindându-se pe fotoliul ministerial al instrucțiunii publice năpădită astăzi de toate buruienile reformelor fără fond și a instrucțiunii alternative din care se întrevede lățindu-se neantul. Iată ce și-a propus Societatea și a și realizat din chiar anul creării: înființarea a două Școli de Fete, 17 grădinițe, 22 de biblioteci publice.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

Desgranges

INALTÉRABLE

*16 Avenue Masséna
NICE*

Ei, da!, pe atunci se citea mult iar tinerii îndrăgostiți, când credeau că îi păcălesc pe vigilenții părinți ai fetelor îndrăgite de ei, pozau în inocenți colegi interesați doar de câte-o carte pe care poate ar găsi-o în biblioteca frumoaselor lor... Și o cam găseau de obicei dar și fata rămânea prin apropiere... Grigore Cantacuzino, primarul Capitalei, făcea politică din cea conservatoare deși nu-i era tocmai ușor să împace și capra și varza - rivalitatea politică dintre P. P. Carp, șeful de lungă dată a Partidului Conservator, care, după neutralitatea României în Primul Război Mondial și, ulterior, intrarea țării în război contra atacatorilor, declarase:

„Mă voi ruga la Dumnezeu ca România să piardă războiul!”, dar și-a trimis pe front fiii, unul dintre ei pierzându-și viața în bătălie cu dușmanii patriei (!) și, Marghiloman, altă mare figură politică a timpului, cel cu Pacea de la București și, mai cu seamă cu cafeaua care-i poartă numele, delicatasa aceea din restaurantele de lux de pe Champs-Élysées, cu un preț în măsură să-i lecuiască pe veci de dor de licoare înecată în rom pe eventualii proletari din toate țările care n-au mai apucat să dea mână cu mână când le-a spus Marx că ar fi momentul să bată fierul cât e cald.

Alexandrina a tot militat întru afirmarea puterii femeii de a mișca munții de neîncredere ai celor ce se credeau singurii în măsură de acțiuni notabile: a înființat și condus în 1916 la București Spitalul 113, cu 300 de paturi la început, ca până spre sfârșitul războiului numărul locurilor aproape dublându-se, unde acorda îngrijire răniților. Curtea Regală se mutase pe atunci, cu câțel, cu purcel și cu tot stafful ministerial la Iași, alegându-și drept reședință palatul Domnului Unirii (astăzi Muzeul Unirii) cel alungat de la rosturile domniei de „monstruoasa coaliție”. Restul e istorie bine cunoscută. Ca membră în Comitetul de conducere al Crucii Roșii, Alexandrina Cantacuzino intervine cu mare curaj în recuperarea soldaților și ofițerilor români din Moldova.

Participă, ca reprezentantă a României, la Consiliul Internațional al Femeilor a cărui vicepreședintă este (1925-1936), la toate întrunirile acestuia, în Italia, Franța, Grecia, Polonia, Regatul Iugoslaviei. În 1924 înființează Mica Antantă a Femeilor din România, Cehoslovacia, Polonia, Grecia, Iugoslavia, a cărei preocupare principală era comemorarea anuală a eroilor căzuți pentru patria lor. Ea s-a vrut custodele amintirii publice a victimelor războiului. A donat pământul pe care avea să fie ridicat Monumentul Eroilor de la Mărășești, a înființat școli, spitale, cantine. A fost prima femeie din România căreia i-a fost decernat Ordinul Meritul Cultural. Împreună cu Tzigara Samurçaș a militat pentru afilierea României la Uniunea Sindicatelor din Europa ai cărei fondatori au fost Hugo von Hofmannsthal, Paul Valéry, Nicolae Titulescu. La Liga Națiunilor avea mereu un cuvânt greu de spus.

Titulescu o aprecia mult și se bizuia pe diplomația ei. Milita pentru ridicarea nivelului de viață al femeilor de la sat - satul considerat marele rezervor al vieții de familie, satul ca loc în care s-a născut veșnicia, satul care păstrează zestrea de bună cuviință a celor ce trăiesc în el ca într-o mare familie, împlinindu-și rostul pe pământ și nu rătăcirea celor plecați în căutare de mai bine la oraș ca să devină domnul și doamna Cutărică - nici orășeni, nici țărani, doar niște dezrădăcinați printre străini, unde nu-i va saluta nimeni, unde nu vor avea pe cine saluta decât cu umilință, așteptând să le fie primită munca brațelor.

În 1929 ea obține dreptul la vot pentru femeile române care aveau și exercitau o profesiune și, pentru vădulele de război care știau ce înseamnă greul, pierderea tatălui copiilor lor. Nu, nu chiar și pentru „profesionistele” de vânzare, cumpărabile pentru surogatul de dragoste carnală pe care-l ofereau clienților turmentați. Nu știm cum ar fi procedat ea în timpul nostru plin de drepturi democratice, originale rău, cu acelea care își vând votul pe uliță pentru o găleată de plastic și un litru de ulei... Cum? Sunt și bărbați care o fac? Pentru o halbă și doi mici!? Mărunții! În 1930 Grigore Cantacuzino se stinge din viață. Unul dintre fiii lor avea să moară în închisorile comuniste. Trecuse prin „școala” Căpitanului și chiar crezuse într-o Românie ca soarele de pe cer care să-i placă și lui Dumnezeu.

Nu le-a plăcut internaționaliștilor comuniști. Sfârșitul Războiului al Doilea adusesse asupra neamului nostru nu numai moarte dar și o pace de mii de ori mai rea decât orice rău. Se pare că Alexandrina Cantacuzino s-a sinucis după ce țara a fost năpădită de „marele eliberator”, iar Antonescu a fost arestat cum se știe, ispravă pentru care Mihai Întâiul a fost decorat de „tătucul popoarelor” cu exclusivistul Ordin Pobeda - Victoria. A fost înmormântată în Cimitirul Bellu, lângă cavoul Nababului cu, la căpătâi, o cruce simplă de fier. Timpul a șters numele ei de pe cruce și tot timpul a făcut ca o Societate a Femeilor din România despre care Corina Vlad Diaconescu ar avea multe de spus, să-i descopere prin anul 2016 mormântul, înscriindu-i pe crucea scheletică numele:

Alexandrina Cantacuzino. Atenți foarte cu tot ce ține de marea cotitură democratică de după decembrie '89, niște „recenți” vajnici arheologi, liberi să facă orice le-ar trece prin golul rațiunii, negustori „cinstiți” de fier vechi (a nu se citi fiare!) în căutare de metale, au devastat repezitor, tot în anul 2016 (!), ultimul locaș al Alexandrinei Cantacuzino. Nu se știe dacă vor fi și găsit ce credeau ei a fi numai bun de dus la fier vechi.

Acolo nu era de fapt decât aur curat: trupul ei în veșminte de lut. Se pare că n-a prezentat niciun interes pentru căutători. Noi să nu uităm că ei i se datorează și ridicarea monumentului de la Mărășești, creația sculptorului Emil Vilhelm von Becker - autor, între altele, și al statuilor de pe frontispiciul Universității din București. Nu le-ați remarcat? Ridicați-vă privirea când treceți prin urbea lui Bucur unde doar turma de bipede nu are ochi pentru-a vedea cu sufletul... Și aprindeți în suflet un gând bun și în memoria Alexandrinei Cantacuzino acum (2024!) când se împlinesc, iată, 80 de ani de la mutarea ei sub iarbă.

Paula Romanescu